

Okul Öncesi Eğitiminde Dramatik Etkinlik Araçları

Kevser Çağlar

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7036-9880>

Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara – TÜRKİYE

Prof. Dr. İlkay Ulutaş

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2234-0773>

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 24.02.2018

Kabul: 15.04.2019

On-line Yayın: 30.06.2019

Anahtar Kelimeler

Dramatik Etkinlik
Dramatizasyon Araçları
Erken Çocukluk Eğitimi
Yaratıcılık
Kostüm
Aksesuar
Kukla
Maske

DOI: 10.9761/JASSS8011

Öz

Dramatik etkinlikler bir fikrin, durumun, olayın, canlının veya nesnenin sözcükler ve hareketlerle ifade etmesini içerir. Pantomim, rol oynama, dramatizasyon, hikâye tamamlama, taklidi oyun, vb. okul öncesinde yer alan dramatik etkinlikler arasındadır. Çocuklar dramatik etkinliklerle duygu, düşünce ve hareket ifadesine dayalı yaratıcılıklarını ortaya koyarlar. Yaratıcılıklarını ortaya koyarken çeşitli materyallere ihtiyaç duyarlar. Bu materyaller çoğunlukla atkı, şapka, çarşaf, eldiven vb. sıradan materyaller olmakla birlikte bazen de taç, pelerin, kuyruk, kulak, yıldız vb. özel materyaller de olabilir. Çocuklar çeşitli kostümlerle, aksesuarlarla, kuklalarla ve maskelerle yaşamın farklı yönlerini deneyimlemeye, keşfetmeye, araştırmaya ve problem çözmeye çalışırlar. Okulöncesi dönemde dramatik etkinliklerin ve bu etkinliklerde kullanılan kostüm, kukla, maske vb. materyaller ilişkin çalışmalar olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Yaratıcı düşünme ve hareketi destekleyen bu araçlar çocuğun ilgi ve becerilerine hitap edebilmeli, ihtiyaçlarına cevap verebilmeli, yaşına, cinsiyetine uygun, zarar vermeyen özellikte ve rahatlıkla kullanılabileceği tarzda hazırlanmalıdır. Çalışmada dramatik etkinliklerin yararları ve bu etkinliklerde kullanılan kostüm, aksesuar ve kuklaların özelliklerinin açıklanması amaçlanmıştır. Çalışma doküman incelemeye dayalı nitel yöntemle yürütülmüş, literatürde yer alan dramatik etkinlikler ve dramatik oyun araçları ile ilgili bilgi ve belgeler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; dramatik etkinlik nedir, dramatik etkinliklerin çocuğun gelişimine olan katkıları (psikomotor, dil, zihin ve sosyal duygusal gelişimler), dramatik etkinliklerde kullanılan araçlar ve gereçler, bu araç ve gereçlerin özellikleri (amaca uygunluk, temizlik, sağlamlık, yaratıcılık, kullanılabilirlik vb.) ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çalışma sonucunda dramatik etkinlik araçlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Çağlar, K. ve Ulutaş, İ. (2019). Okul Öncesi Eğitiminde Dramatik Etkinlik Araçları. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 75, Summer, p. 137-147.

Characteristics of Dramatic Activity Supplies in Early Childhood Education

Kevser Çağlar

Teacher / Ministry of Education, Ankara– TURKEY

Prof. Dr. İlkey Ulutaş

Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Preschool Education, Ankara – TURKEY

Article History

Submitted:24.02.2018

Accepted: 15.04.2019

Published Online: 30.06.2019

Key Words

Dramatic Activity

Dramatic Activity Supplies

Early Childhood Education

Creativity

Costume

Accessory

Puppet

Mask

Abstract

Dramatic activities involve the expression of an idea, situation, event, creature, or object by words and gestures. Pantomime, role playing, dramatization, story completion, imitation, etc. are examples of dramatic activities in the early childhood education. Children display creativity based on expression of emotion, thought and movement through dramatic activities. They need a variety of materials to demonstrate their creativity. Some of these materials are ordinary materials such as scarves, hats, sheets, gloves etc., but some of them are special materials such as crown, cape, tail, ear, star etc. Children try to experience, explore, research and solve different aspects of life with various costumes, accessories, puppets and masks. These tools should be able to appeal to the child's interests and skills to support creative thinking and movement, must be able to respond to their needs of age and sex. It can be prepared in a manner that does not harm the property and use easily. The aim of the study is to explain the benefits of dramatic activities and the characteristics of costumes, accessories and puppets used in these activities. This study was carried out with the qualitative method based on the examination of the documents. The information and documents related to the dramatic activities and the dramatic play tools in the literature were examined. As a result of this investigation titles were created as What is dramatic activity?, contributions of the dramatic activities to development of the child (cognitive, psychomotor and social emotional development), the tools and materials used in the dramatic activities, the characteristics of these materials and tools (suitability of the aim, cleanliness, reliability, creativity, usability, etc.). At the end of the study, suggestions about preparation and application of dramatic activity supplies were presented.

DOI: 10.9761/JASSS8011

GİRİŞ

Çocuğun araştırma yapma, çözümler arama ve yeni durumlara uyum sağlama açısından güçlü, güveni tam, kendini doğru ifade edebilen, yenilikçi, bulunduğu ortama uyum sağlayan bireyler olarak yetişmelerinde eğitimin önemi kaçınılmazdır (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003). Eğitim, çocukların davranışlarında belli hedeflere yönelik değişimin oluşması ve gelişmesi olarak tanımlanmaktadır (Fidanoğlu, 2012). Eğitimde hedeflenen değişimin ve gelişimin çocuğun isteğiyle ve kendi yaşantısı yoluyla oluşması gerekmektedir (Senemoğlu, 2012). Bu nedenle her çocuğa ulaşacak farklı öğrenme yollarına uygun eğitim yaklaşımları, yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır. Bu da çocukların ihtiyaçlarının farkında olunmasını, doğru zamanda doğru yaklaşımların ve yöntemlerin kullanılmasını gerektirmektedir.

Öğrenmenin kalıcı olmasında en etkili yöntemler öğrenciyi aktif kılan, yaparak yaşayarak öğreten yöntemlerdir. Bu yöntemler bir konuyu, bir durumu ya da olayı öğrenmede, işitsel ve görsel öğelerden çok, yaparak öğrenmenin önemini çarpıcı bir şekilde vurgulamaktadır (Adıgüzel, 2006). Bu nedenle programlarda çocukların kendilerini ve yaratıcılıklarını ortaya koydukları oyun, drama veya dramatik etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Amaç

Dramatik etkinlikler, çocukların oynayarak ve eğlenerek öğrenmelerini sağladığından okul öncesi eğitimde sıkça kullanılmaktadır. Ezberci bir eğitim, sınır konulan hareketler çocuğu isteksiz hale getirirken, aynı zamanda yaratıcılığının gelişimini de engeller. Ezbere dayalı yöntem yerine, çocuğa ipuçlarıyla doğruyu hatırlatma ve doğruya ulaştırma önemlidir (Şahin, 2019). Okul öncesi dönemde önemli olan bir diğer şey ise, kazanımların oyunlaştırılarak verilmesidir. Bu da çocuğun kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmesine olanak sağlamaktadır. Dramatik etkinlikler, çocuklar için etkileşimli öğrenme ortamlarının hazırlanmasına, ilgi çekici materyallerle yaratıcılığın daha fazla artmasına olanak sağlar (Baldwin, 2009). Çocuklar çeşitli kostümler, aksesuarlar, kuklalar vb. ile yaşamın farklı yönlerini deneyimlemeye ve problem çözmeye çalışırlar. Yaratıcı düşünme ve hareketi destekleyen bu araçlar çocuğun ilgi ve becerilerine hitap edebilmeli, ihtiyaçlarına cevap verebilmeli, gelişimine uygun ve rahatlıkla kullanabileceği tarzda hazırlanmalıdır (Önder, 2004). Bu nedenle çalışmada dramatik etkinlikler ve dramatik etkinliklerde kullanılan kostüm, aksesuar ve kuklaların özelliklerinin açıklanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, dramatik etkinliklerde kullanılan kostüm, aksesuar, maskeler ve kuklalarla ilgili daha önceden hazırlanmış bilgi ve belgelerin incelenmesi süreciyle oluşturulan nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2005) belirttiği gibi, nitel araştırma; gözlem, görüşme olabileceği gibi bilimsel kaynakların veya dokümanların incelenmesiyle nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir süreçtir. Araştırılmak istenen konu hakkında bilgi sağlayan her türlü yazılı materyale doküman adı verilmektedir (Balci, 2007). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgileri içeren yazılı materyallerin analizini içermektedir. İncelenen kaynaklar doğrultusunda elde edilen bilgiler; *dramatik etkinlik nedir, dramatik etkinliklerin çocukların gelişimlerine katkısı, dramatik etkinliklerde kullanılan araçlar ve özellikleri* başlıkları altında açıklanmıştır.

Dramatik etkinlik nedir?

Adıgüzel (1993) dramatik etkinliği "Var olan bir hikâyenin ya da çocukların hayal dünyalarında oluşturduğu bir hikâyenin, içlerinden geldiği gibi, o an hissettiklerini jest, söz ve hareketleri birlikte kullanarak canlandırmaları" olarak tanımlamaktadır (Adıgüzel, 1993: 117-123). Başka bir tanımda ise dramatik etkinlik; sembolik olarak oynanan gerçek ya da hayali mizansel kahramanların oluşturduğu bir oyun çeşitidir (Ömeroğlu, Yayla Ceylan, Erbay ve Özyürek, 2015: 12).

Çocuklar dramatik etkinlikler ile kendi dünyalarını veya dünyayı nasıl algıladıklarını ifade ederler. Hayali dünyalarını ifade etmek için yazılı metinleri ezberlemeye ihtiyaçları yoktur. Tek ihtiyaç duydukları ilgi çekici bir ortam ve deneyim elde etmelerini ve kendileri olmalarını sağlayan özgürlüğe ihtiyaçları vardır (Mayesky, 2005; Prentice, 2000). Dramatik etkinliklerin genel anlamda bir fikri, durumu, olayı, canlıyı veya nesneyi canlandırmaya dayalı olduğu söylenebilir. Pantomim, rol oynama, dramatisasyon, taklit, hikaye tamamlama vb. okul öncesinde yer alan dramatik etkinlik çalışmaları arasında yer almaktadır (Ömeroğlu vd., 2015: 12).

Dramatik etkinliklerin çocuğun gelişim alanlarına katkısı

Çocuklar küçük yaştan itibaren dramatik oyunlara yatkındırlar. Oyunlarında sık sık anne, baba, şoför, öğretmen, bakkal, çizgi film kahramanlarının rollerini oynarlar. Bu rollere uygun materyalleri kullanmaktan zevk alırlar. Bu tip oyunları okullarında da devam ettirme eğilimindedirler (Ekinözü, 2003).

Dramatik etkinlikler birçok duyunun etkin kullanıldığı çalışmalardır. Gardner'ın çoklu zekasına göre değerlendirildiğinde çocukların bedensel, uzamsal ve dil zekasını desteklediği görülebilir (Isbell and Rainess: 2003). Dramatik etkinlikler çocuklara yaparak yaşayarak öğrenme olanağı sunar. Çocukların deneyimlerini zenginleştirmelerini ve öğrenmenin kalıcılığını sağlar (Aytaç, 1965; Önder, 2004). Çocuklar dramatik etkinliklerinde yaratıcılıklarını ortaya koyarken çeşitli materyallere ihtiyaç duyarlar. Bu materyaller çoğunlukla çubuk, tepsi, atkı, vb. sıradan materyaller olmakla birlikte bazen de şapka, taç, pelerin, sarık, kuyruk vb. özel materyaller de olabilir. Okul öncesi dönemde çocukların zihinsel ve dil gelişiminde, psikomotor gelişiminde, sosyal duygusal gelişiminde, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ve daha birçok becerinin kazanılmasında araç gereç ve materyallerin önemi büyüktür. (Ersoy, 1999; Prentice, 2000). Öğretmenlerin dramatik etkinlikler ve kullanılan araç gereçlerin, çocuğa kazandıracakları yönündeki görüşlerinin zihinsel, sosyal- duygusal ve psikomotor alanlar altında toplandığını belirtmiştir. (Ömeroğlu vd., 2015). Mellou, (1994) çocukta oyunlaştırılmış dramanın etkisini incelediğinde duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimin sağlanmasında önemli bir yere sahip olduğuna işaret etmiştir. Bu doğrultuda dramatik etkinliklerin çocukların gelişim alanlarına katkılarını ayrı ayrı ele almak yararlı olacaktır.

Psikomotor gelişim

Büyük kas motor gelişimi baş, gövde, kollar ve bacakların hareketlerini, küçük kas motor gelişimi ise, el ve ayak parmaklarının hareketlerini ve gelişimini içerir. Çocuklara vücudunu koordineli bir şekilde istediği amaç doğrultusunda kullanma becerisi kazandırır (Önder, 2004). Giydiği kostümün, taktığı kuyruğun ya da kulağın rolüne uygun yaptığı hareketlerle bedenini daha istekli ve çok yönlü kullanan çocuk büyük kaslarını geliştirirken, ayrıca kostümleri giyip çıkarırken; düğmeleme, fermuar açma kapama, çıt çıt açma kapama, kurdele yapma gibi küçük motor gelişime yönelik birçok kazanım elde ederek öz bakım becerilerini de geliştirmiş olur (Demiriz, Koç, Karadağ, Koca ve Ulutaş, 2006; Pervan, Ulutaş, Koca, Demiriz ve Koç 2018).

Dil gelişimi

Dramatik etkinliklerde kullanılan farklı ve çeşitli kostüm ve aksesuarlar, ortaya konulan role uygun sözcüklerinde çeşitliliğini artıracağından, çocukların yeni ve farklı kavramlar öğrenmelerini sağlar. Örneğin arı kostümü anten, kovan, bal arısı, vb. sözcüklerin kullanımına imkan verebilir. Aynı zamanda çocuklar girdiği role uygun ses çıkarır, konuşur ve kendini başkasının gözünden rahatça ifade ederler. Çocukların taklit yetenekleriyle beraber, ifade edici dilleri de gelişmektedir. Örneğin; kuş maskesi takan bir çocuk 'cik cik', kurbağa kostümü giyen bir çocuk 'vırrrraaakk', inek maskesi takan bir çocuk 'möööö', arı kanadı takan bir çocuk 'vızzzzzz', yılan kuklası oynatan bir çocuk 'tısssss' sesleri çıkararak fonolojik farkındalıkları artar. Aral vd., (1997) 5-6 yaş çocukları ile yaptıkları çalışmada, dramatik etkinliklerin çocukların alıcı dil gelişimlerine de olumlu katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Çocuklar drama sürecinde konuşma ve dinleme gibi becerileri kazanırken, bedensel ifadeye dayalı jestleri, mimiklerini vb. kullanmayı da öğrenirler (Kılıç, 2017). Örneğin; çocuklar üzgün bir kuş gibi nasıl uçacaklarını, nasıl ses çıkaracaklarını hayal edip, mimik, jest ve hareketlerle ortaya koyabilirler.

Zihin gelişimi

Çocuklar dramatik oyunlarla problem çözme, çevrelerini daha dikkatli gözleme ve fark etme, sembollerini tanıyabilme, materyaller ve durumlar arasında ilişki kurabilme, olaylara farklı açılardan bakabilme gibi birçok bilişsel beceriler kazanmaktadır (Pervan vd., 2018; Karadağ, 2004). Bilişsel süreçlerin gelişmesi çevredeki etkenlerin algılanması ile gerçekleşir. Okul öncesi eğitim kurumları tasarlanırken çocukların ilgisini çekecek estetik niteliklere sahip ve iç mekanların çocukların ev atmosferine yakın şekilde dizayn edilmesi çocukların yaratıcılıkları açısından önemlidir (İsmailoğlu ve Yılmaz, 2019). Algılanıp fark edilen şeyler yaratıcılığı etkilemektedir (Kiper, 2016). Örneğin bir çocuk kendini ifade ederken farklı yollar dener. Bir olayı canlandırarak, hikaye anlatarak, şarkı söyleyerek, resim yaparak yaratıcılığının en uç noktasına çıkabilir (Ömeroğlu ve Turla, 2001). Bunun yanında materyallere yeni kullanım yolları bulmaları yaratıcılıklarını ve hayal dünyalarını zenginleştirmekte, dikkatini belli bir konuya yoğunlaştırmalarını eleştirel bakış açısı geliştirmelerini sağlamaktadır (Demiriz vd., 2006; Wellhousen ve Crowther, 2004). Erdwards ve Springate de (1995), drama etkinliklerinin çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkarmasında geniş imkanlar sunduğunu belirtmişlerdir. Dramatik etkinliklerle, çocuklar okul öncesi dönemde çevresindeki bireylerle etkileşim ortamında bulunarak, yaparak yaşayarak öğrenir, böylece; hem kendini hem çevresini öğrenmeye karşı ilgisi artar (Pinciotti, 1993). Dramatik etkinlikleri yaparken çocukların algılamaları gelişmekte, öğrenmeleri artmakta ve bunun sonucunda da çocuklarda başarı düzeyi yükselmektedir (Taşkıran, 2005).

Okul öncesi eğitiminde özellikle soyut kavramlar dramatik etkinliklerle sunulduğunda canlandırma ve materyaller de öğretimin içine gireceğinden, çocuklarda daha kalıcı ve etkili iz bırakmış olur. Davranış, tutum veya fikirleri keşfetmeye dayalı durumlar ya da soyut kavramlar dramatik etkinliklerde çeşitli araçlar aracılığı ile canlandırılarak somutlaştırılabilir (O'Neill ve Lambert, 1991).

Sosyal- duygusal gelişimi

Dramatik etkinlikler çocukların başkalarıyla daha uyumlu olmaları için ben merkezli düşünmeden uzaklaşmalarını sağlar (Smilansky, 1990). Çocuklar canlandırma yaparken duygularını farklı şekilde ifade ederek, kendilerini kontrol altına alma yollarını keşfederler. Başkasının bakışından olayı değerlendirmeye, uzlaşma bulmaya çalışırlar. Stresli oldukları durumları oyunlarına yansıtarak çözümler ararlar ve böylelikle kendilerini rahatlatma yolu elde ederler (Wellhousen ve Crowther, 2004).

Dramatik etkinlikler grup çalışması içerdiğinden çocuklar birlikte çalışır, bir sorunu, olayı veya durumu birlikte canlandırır. Kimin hangi rolü alacağına, ne söyleyeceğine veya nasıl hareket edeceğine karar verirler. Bu birliktelik temelde onların işbirliği, başkasına saygı ve empati gibi becerilerini geliştirir (Isbell ve Rainess, 2003). Çocuk, canlandığı karakterin kişiliğini yansıtırken kendisini ve çevresini de tanımakta, aynı zamanda sosyal etkileşimini güçlendirmektedir (Karadağ, 2004). Sadece dil ile değil, bedeni ile de iletişim kurmakta, bedenini kontrol altına almaya çalışmaktadır. Birçok sosyal role bürüneceğinden, o rolleri tanımakta ve girdiği rolün duygularını hissetme (mutluluk, kızgınlık, öfke, sevinç vb.) olanağı bulmakta, kendine güven ve öz saygı kazanmakta, liderlik duygusunu geliştirmekte, sosyal ortamın kurallarını öğrenmektedir (Demiriz vd., 2016).

Dramatik etkinliklerde kullanılan araçlar

Dramatik etkinliklerde yaratıcılığı artırmak amacıyla farklı özelliklere sahip çok çeşitli araç gereç ve materyal kullanılabilir. Bunun için özel bir mekân gereksinimine, profesyonel oyuncular gibi özel hazırlanan özel kostümlere veya araç gereçlere ihtiyaçları yoktur (Pervan vd., 2018).

Bu araç gereçler günlük hayatta kullanılan birçok materyalden, hatta atık materyallerden elde edilebilir ve okulda etkinlik saatlerinde çocuklarla beraber hazırlanabilir. Örneğin bir kalem uzay mekiği, bir çift düğme dinleme aracı, bir saç tokası farklı bir nesneye dönüştürülerek kullanılabilir (Üstündağ, 1998). Çocukların kendilerinin hazırladıkları ürünleri kullanmaları öğrenmeye daha çok motive edici olur. Çalışma ürünlerinin dosyaları kaldırılmadığını, gerektiğinde kullanıldığını gören çocuk, yaptığı çalışmalarını oyunlarına malzeme hazırlama olarak algılayacak ve çalışmalarının anlamlı ve işe yarar olduğunu görmesini sağlayacaktır. (Üstündağ, 1998).

Okul öncesi dönemde sıklıkla kullanılan dramatik etkinlik araçları aşağıda açıklanmıştır.

Kostümler: Okul öncesinde çocukların eğlenmesi, rahatlaması ve canlandıracağı karakterin rolüne bürünmesi amacıyla kostüm ve aksesuarlardan yararlanır (Demiriz vd., 2006; Wellhousen ve Crowther, 2004). Dramatik etkinliklerde ortamın dekoru, kostüm, aksesuar, etkinliği dikkat çekici kılsa da bu konuda abartıya kaçmamak gerekmektedir. (Karadağ, 2004). Kullanılan kostüm ve aksesuarlar çok çeşitlidir.

Bu kostüm ve aksesuarı şöyle sıralayabiliriz:

1. *Hayvan kostümleri:* Çiftlikte yaşayan hayvanlar (tavuk, at, ördek, inek, koyun vb.); ormanda yaşayan hayvanlar (aslan, yılan, tilki, maymun, fil, kurt, ayı vb.); evcil hayvanlar (kedi, köpek, kuş vb.) ve bu hayvanların kanatları, kuyrukları, tırnakları, antenleri, boynuzları, burnu gibi aksesuarlar.

2. *Bitki kostümleri:* Meyveler (karpuz, kiraz, portakal, elma, armut, şeftali vb.); sebzeler (kabak, patlıcan, havuç, ispanak, domates vb.), ayrıca çeşitli özelliklere sahip çiçekler, ağaçlar, yapraklar vb. kostümler.

3. *Masal kahramanlarının kostümleri:* Keloğlan, Nasrettin Hoca, Pamuk Prenses, Kırmızı Başlıklı Kız vb. ve bu kahramanların kullandığı araç gereçler (taç, sarık, başlık, torba, sepet vb.) ve kostümleri.

4. *Meslek kostümleri:* Doktor, polis, öğretmen, hemşire, asker, manav, avukat, marangoz vb. kostümler.

5. *Farklı kültürlere ait kostümler:* Ülkelere ait kostümler Afrika, Japon, Meksika, İspanya, Hindistan vb kostümler.

Aksesuarlar: Kostümleri tamamlayan, vücut üzerine giyilen ya da bir kişi tarafından taşınan nesnelere aksesuar denir (Lau, 2014). Aksesuarlar çok çeşitlidir. Bunlara örnek verecek olursak; şemsiye, kanat, başlık, baston, eldiven, kemer, çorap, önlük, sakal, atkı, kulak, burun, çeşitli takılar (kolye, küpe, bilezik vb.), papyon, kurdele vb.

Maskeler: Maskeler, çocukların başkasının yerine kendini koyabilme becerisi geliştiren ve kendini rahatça ifade etmesine yardımcı olan eğitim araçlarından biridir (Adıgüzel, 2006: 321). Yapımı kolay, ekonomik, pratik takılıp çıkma özelliklerinden dolayı okul öncesi eğitim kurumlarında sıkça kullanılan bir materyaldir. Maskeler ve başlıklar çocuğu korkutacak tarzda hazırlanmamalı, aksine onların hoşuna gidecek tarzda, sevimli, dikkat çekici özelliklerde hazırlanmalıdır (Karadağ, 2004: 4). Çocukların rahatlıkla kullandıkları maskeler başa geçebilen maskelerdir. Bu maskeler kumaştan yapılabileceği gibi, kartondan, kese kağıdından da yapılabilir ve aksesuar olarak ip, yün deri parçaları maskeye yapıştırılarak istenen karakterler oluşturulabilir (Oğuzkan, 1986).

Okul öncesi kurumlarında kostümler gibi maskeler de çok çeşitlidir.

Bu maskeleri şöyle sıralayabiliriz:

1. *Hayvan maskeleri:* Aslan, fil, kuzu, ördek, kedi, köpek, kuş, zürafa, maymun, uğur böceği, kelebek vb. maskeler.

2. *Meyve maskeleri:* Elma, armut, kiraz, üzüm, portakal, şeftali vb. maskeler.

3. *Duyguları İfade eden maskeler:* Mutlu, üzgün, kızgın, heyecanlı vb. maskeler.

4. *Eşyalarla ilgili maskeler:* Kitap, kalem, çanta, bardak, çaydanlık, saksı vb. maskeler.

Kuklalar: Kuklalar, oynatan kişinin düşledikleriyle hayat bulan karakterlerdir (Demiriz vd.,

2006: 27). Hareket verilebilen her şeyden kukla yapılabilir. Örneğin; oyuncak bir bebeğin tepesinden ip takıp oynattığımızda da bir kukla yapmış oluruz. Kuklaların pek çok çeşidi vardır. Bir kısmını öğretmen etkinliklerine uygun olarak kendisi yaparken, bir kısmını çocuklara etkinlik olarak yaptırabilmektedir (Karadağ, 2012).

Kuklalar; el kuklası, parmak kuklası, yüzük kuklası, çomak kukla, ip kukla ve gölge kukla ve artık malzemelerle yapılan kuklalar (mısır koçanları, pet şişeler, kumaşlar, sebze ve meyveler, tahta kaşıklar, kullanılmayan çoraplar vb.) gibi çeşitli türlerde olabilmektedir (Karadağ, 2012).

Okul öncesi dönemde kuklalar birçok amaç için kullanılabilir. Örneğin; farklı kültürlerle sahip çocuklar arasında, kültür ayrımını azaltmak, farklı kültürleri benimsetmek (Tubbs, 1992), bilgi aktarmak ve alışkanlıklar kazandırmak (sağlık, beslenme, toplum kuralları vb.); duygularını rahat ifade ettiği için eğitim ve terapi etkinliklerinde vb. kullanılabilir (Synovitz, 1999). Öğretmen bir hikayeyi kuklalarla anlattığında çocuklarda hikayeyi kuklalarla anlatmak isteyecek ve kendi hikayelerini anlatmaya başlayacaklardır (Oğuzkan, 1986). Kuklaların arkasına saklanarak hikaye anlatan çocuklar duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etmiş olurlar. Bu şekilde kuklalar çocukların en iyi dostu, iç dünyasını anlatan sırdaşı olduğu gibi, dış dünya ile de bağ kuran bir araç olur. (Tubbs, 1992). Çocuklara daha yakın olabilmek, onlarla daha samimi ilişkiler kurabilmek, onları daha rahat, çekinmeden konuşturabilmek için de kuklalardan yararlanılabilmektedir (Synovitz, 1999).

Okul öncesi çocukları için dramatik etkinliklerde kullanılan araçların özellikleri

Çocuklar oyun oynarken çevrelerindeki her türlü nesneyi oyunlarının içine almaktan keyif duyarlar (Turla, 2006). Çocuklar nasıl çevresiyle ve çevresindeki kişilerle etkileşimdeyse ortam hazırlandığında dramatizasyon araçlarıyla da kendiliğinden etkileşime geçebilirler (Demirel, 2011). Ancak; farklı etkileşimlerin ve öğrenmenin gerçekleşmesi için kullanılan araç gereçlerin de farklı özelliklere sahip olması gerekir (Üstündağ, 1998). Farklı amaçlar için kullanılması, özelliğinin değiştirilebilir olması ya da birkaç materyalin bir arada kullanılması hem ekonomikliği hem de çeşitliliği sağlayacaktır (Demirel, 2011). Örneğin bir tepsi direksiyon olarak, bir kaşık mikrofon olarak, bir poşet etek olarak kullanılabilir.

Dramatik etkinliklerde kullanılan araç gereçlerin genel özellikleri; kullanılabilirlik, çeşitlilik yaratıcılık, sağlığa uygunluk ve koruma olarak sıralanabilir.

Kullanılabilirlik: Dramatik etkinliklerde kullanılan araç gereçler sağlık sorunları yaratmayacak, kullanımda kolaylık sağlayacak şekilde kolay giyilip çıkarılabilir, fazla parçalı olmayan, çabuk açılıp kapana malzemelerin kullanıldığı (Amerikan fermuarı vb.) ve çocukların içinde rahat hareket edebilecekleri özellikte olmalıdır (Pervan vd., 2018). Ölçütlerinde bireysel büyüme özellikleri de gözetilmeli, ebatları birbirinden farklı olmalı veya kolayca uyarlama yapılabilir olmalıdır. Örneğin; geniş bedenli kostümlerde bele takılan lastik ile herkesin giyebilmesi ve ölçüsüne göre ayarlayabilmesi sağlanabilir (Demiriz vd., 2006).

Yaratıcılık ve çeşitlilik: Yaratıcılık; verileni olduğu gibi kabul etmeyen, eski yollardan uzak ve değişik çözümler deneyen, özgün düşünce üretmeyi içeren, gösterişli bir buluş, bilimsel bir teori, geliştirilmiş bir eser, bir çalışma ve yeni bir üründür (Torrance ve Goff, 1989: 136).

Yaratıcılık; herkes gibi görebilip ancak herkesten farklı düşünüp herkesten farklı ürünler ortaya koyabilmektir (Ömeroğlu vd., 2015: 34).

Çocuklar dramatik etkinlikler ile karşılaştıkları problemlere duyarlı olmayı ve çözebilmeyi, kısa sürede çok şey düşünebilmeyi ve fikir üretebilmeyi, esneklik, özgünlük, sıradan bir uyarıcıyı değiştirip yeni bir yol tasarlama yeteneklerini kazanmayı öğrenirler (Torrance ve Goff, 1989). Yaratıcı düşünerek; var olan problemlere birbirinden farklı gelenek dışı ve özgün çözüm yolları arayıp geliştirebilirler (Michalko, 2003). Çocuklar bir sorun ya da probleme farklı pencerelerden bakarak yaratıcılıklarını kullanarak farklı çözüm önerileri bularak daha sonra da buldukları bu çözüm

önerilerini çözümlenerek bir tek ya da az sayıda sonuca indirebilirler (Yanık, 2007: 44). Dramatik etkinliklerde çözüm yollarına birçok araç gereç kullanarak ulaşabilirler (Demirel, 2011, s.80). Eğitimde kullanılırken var olan araç gereçlerin (kostüm, maske, kuklalar, aksesuarlar, maketler vb.) yaratıcılığı artırmak için sık sık değiştirilmesi ya da var olmayan farklı tarzlarda araç gereçlerin hazırlanması gerekmektedir. Rafyadan ya da kalın iplerden palyaço, renkli saçlar, hayvan başlıkları, kalın yün ipler ve sopalarla süpürge yapılabileceği gibi, ayrıca var olan kostümler de artık materyallerle değiştirilip, zenginleştirilebilir. Örneğin inek kostümü iplerle uzun kuyruklu inek, farklı tüyler eklenerek tüylü inek, eski bir gözlük takılarak gözlüklü inek, vb. birçok farklılıklar yapılabilir (Demiriz vd., 2006).

Sağlığa uygunluk: Çocuğun sağlığına zarar veren, hijyenik olmayan uygulama alanları ve araç gereçlerden kaçınılmalıdır (Karadağ, 2004). Hijyen ve temizlik çocuklar için önem arz ettiğinden yıkanabilir özelliklerde kumaşlar tercih edilmelidir (Karadağ, 2004). Özellikle kostüm için kullanılan kumaşlar; alerjik özellik taşımayan, pamuk içeren kumaşlardan yapılmalıdır. Aksesuarlar; batıcı, çizici, vb. özellikler taşımamalıdır. Maskeler; çocuğun hava almasını kısıtlamayacak şekilde burun üzerinden yapılmalıdır. Yapılan maskelerde tüylü kumaşlar, simli pullu kumaş ve evalar tehlikeli olabileceğinden kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

Koruma: Dramatik etkinliklerde kullanılan araç gereçlerin uzun süre kullanılabilmesi için, sağlamlık ve dayanıklılığının yüksek olması gereklidir. Kostümler ve kuklaların özel bir yeri olmadığına, kullanıldıktan sonra herhangi bir yere asıldığına ya da bırakıldığına tozlanacağına, sıcak ve neme maruz kalacağına, hem hijyenik olmayacak hem de çabuk deforme olacaktır. Bu nedenle kuklalar ve kostümler için özel gardıroplar, dolaplar, çekmeceler ve saklama kutuları yapılmalıdır (Oral, 2003). Böylelikle kostümlerin ve kuklaların uzun süre kullanımı sağlanmış olacaktır.

SONUÇ

Okulöncesi dönemde dramatik etkinliklerin ve bu etkinliklerde kullanılan kostüm, kukla, maske vb. materyaller ilişkin çalışmalar olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Razon (1984), etkinliklerde kullanılan kuklalar, maskeler, dolgu oyuncaklar ve evcilik oynarken kullanılan araç gereçlerin çocuğun hayal gücünü desteklediğini, yeni deneyimler kazanmasına olanak sunduğunu, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecek uygun ortamı sağladığını ve gelecekteki rollerini öğrenmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Bunun nedeni bu oyuncakların çocukların hayal gücüne, kurgulama yapma yeteneğine ve bir oyunu hiçbir yönlendirme olmadan başlatabilme ve sonlandırabilme becerilerine sahip olmalarını içerebilir. Bronson (2003) ise, fırçalar boyalar, oyun hamurları, kumaşlar vb. artık malzemelerden oluşan elle yapılan materyallerin çocukların duygu ve düşüncelerini harekete geçirdiğini, çocuklarda duygusal doyum sağladığını, farklı keşiflerle yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve farklı düşünmelerine olanak sağladığını ifade etmiştir. Aksan ve Çelikler (2016) çocukların fen konularını anlamalarına yönelik drama etkinliklerini ve bu etkinliklerde kullanılmak üzere çeşitli materyalleri tasarladıkları çalışması sonucunda, etkinliklerin, çocukların ilgisini çekecek, eğlenceli, fen konularını öğrenmelerini kolaylaştırıcı, hazırladıkları materyallerin ise yeni fikirlerin oluşmasına olanak sağlayan ve hayal gücünü geliştirici özellikte olduğu görülmüştür. Okvuran (2012) ise sadece sınıf ortamında değil müzede öğrenmeye dikkat çektiği çalışmasında çocukların müzede eserler ile ilgili kostümler giyerek müzede drama, tiyatro vb. yapabileceklerine, böylelikle daha etkili öğrenebileceklerine dikkat çekmiştir.

Duygularını, düşüncelerini rahatça ifade edebilen, meraklı ve araştırmacı, öz denetimli, çevresindeki insanların haklarına ve kendi hakkına saygılı, yeteneklerini kullanabilen ve kültürüne sahip çıkan, ruh ve beden sağlığı yerinde bireyler yetiştirmek ancak okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde etkin yöntemlerin kullanılması ile sağlanabilir (Dalbudak, Köksal Akyol, 2008). Bu bağlamda çocukların düşünce ve hareket yaratıcılığını destekleyen dramatik etkinlikler önemli bir

yere sahip olmaktadır. Çocuklar dramatik etkinlikler ile güncel eğitim yaklaşımlarının vurguladığı üzere bilişsel alanla beraber, duyuşsal, psiko-motor ve sosyal-duygusal gelişim alanlarının desteklenmesi, yaparak-yaşayarak, eğlenerek öğrenme, birbirinden farklı sosyal rolleri deneyimleme ve hayata hazırlanma imkanı elde ederler (Dikmenli Vardar, 2015).

Dramatik etkinliklerden beklenen kazanımların elde edilebilmesi için bazı öneriler de şu şekilde açıklanabilir;

Dramatik etkinliklerde kullanılan araç ve gereçler diğer etkinliklerde de kullanılabilir. Örneğin; dramatisasyon etkinliklerinde kullanılan kostümler ve aksesuarlar, maskeler; kolaj çalışmalarında öğrencilerle birlikte yapılabilen, yapılan kostüm, aksesuar ve maskeler şarkı söylerken, dans ederken çocuklara giydirilebilmekte, yine bir maske; hikaye anlatma saatinde, kuklalar; okuma yazma etkinlikleri, matematik etkinlikleri saatlerinde kullanılabilir. İletişim becerileri, gezi gözlem etkinlikleri, alıcı ve ifade edici dil çalışmaları, deney yapımı vb. etkinliklerde de kostüm ve aksesuarlardan, kuklalardan ve maskelerden yararlanılabilir (Berghammer, 1985).

Okul öncesi dönemde kullanılan araç gereçler çocuğun bilişsel, psikomotor, dil, zihinsel ve sosyal duygusal gelişimine destek sağladığı için önemlidir; çocuğun kendini, çevresini tanıyabilmesine, empati yeteneğini geliştirebilmesine, problem çözebilmesine, kararlar ve risk alabilmesine, duygularını ifade edebilmesine, yaratıcılığını ortaya koyabilmesine, bir grup içinde kurallara uygun davranabilmesine ve kendini doğru ifade edebilmesine olanak sağlar.

Kostüm ve aksesuarlar ilgi çekici olduğundan zaman zaman çocukların tercihinde çakışmalar yaratabilir. Örneğin, aslan kostümünü birkaç çocuk talep edebilir. Bu nedenle bu araçların kullanımında genel kurallar belirlenmelidir. Ayrıca bir kostümün tüm ilgiyi çekmemesi için de diğerlerinden daha gösterişli olmamasına dikkat edilmelidir (Demiriz vd., 2006).

Dramatik etkinliklerde çocuk mümkün olduğunca özgür hareket edebilmelidir. Aşırı yapılandırılmış yaklaşımlar yaratıcılığı sınırlayacağından çocuk, hangi kostümü nasıl kullanacağına, hangi role gireceğine, nasıl hareketler üreteceğine hayal gücüyle karar verebilmelidir.

Dramatik etkinliklerde kullanılan araç gereçler; motivasyonu arttırmak amacıyla, bütünleştirilmiş öğretim etkinliklerinde, serbest zaman etkinlikleri saatinde öğrenme merkezlerinde (evcilik merkezi, kitap merkezi, kukla merkezi, fen merkezi, geçici merkezler vb.), serbest oyun zamanında, fen ve deney etkinliklerinde, müzik, matematik, okuma yazma çalışmalarında da kullanılabilir.

Kostüm ve aksesuarları hazırlamak zaman ve emek isteyebilir. Koca, Koç ve Kaya (2011) kostüm tasarımında kostüm kalıbı hazırlama, prova yapma ve malzeme temini gibi problemlerle karşılaşıldığını ortaya koymuşlardır. Bu nedenle sürece çocuk ve ebeveynler de dahil edilmelidir. El becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla, çocuklar kostüm planlayıp, farklı kumaşları ve artık materyalleri kullanarak kendi tasarımlarını dizebilir, okul aile iş birliğini sağlamak amacıyla, ebeveynlerden bu konuda destek alınabilir. Kostüm, maske ve aksesuarlar kullanılarak yapılan dramatisasyon çalışmaları müzik, taklidi oyun vb. etkinliklerle güçlendirilebilir. Yeni yıl, doğum günü, çocuk bayramı, çocuk günü vb. zamanlarda eğlendirmek amacıyla çeşitli kostümler ve maskelerle kutlamalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve yaratıcı drama ilişkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Adıgüzel, H. Ö. (Ed.). (2006). *Yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2003). Okulöncesi öğretmenin fen ve doğa eğitiminde rolü. *Yeni Eğitim Dergisi*, 1(2): 56-58.

- Aksan, Z. ve Çelikler, D. (2016). Dramatizasyon yöntemi ile okul öncesi çocuklara fen konularının öğretimine yönelik etkinlikler oluşturulması. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35):108-122.
- Aral, N., Baran, G., Alisinanoğlu, F., Aktaş, Y., Başar, F. ve Köksal, A. (1997). *Beş- altı yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama eğitiminin alıcı dil gelişimine etkisi*. Okulöncesi Eğitim Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Basınevi Yayın.
- Aytaç, H. (Ed.). (1965). *Uygulamalı dramatizasyon (16)*. Ankara: Öğretmeni İş Başında Yetiştirme.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Beşinci baskı. Ankara: PEGEM A yayıncılık.
- Baldwin, P. (2009). *School improvement through drama: A creative whole class, whole school approach*. London: Network Continuum Education.
- Berghammer, G. (1985). Teaching values through drama. *Paper presented at the annual meeting of the American Theatre Association*, 141-150.
- Bronson, M. (2003). Choosing play materials for primary school child. *Young Children* (58),24-25.
- Dalbudak, Z. ve Köksal Akyol, A. (2008). Anaokulu öğretmenlerinin eğitim programlarında drama etkinliklerine yer verme durumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1): 169-188.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demiriz, S., Koç, F., Karadağ, A., Koca, E. ve Ulutaş, İ. (2006). *Dramatizasyon araçları (1)*. Ankara: Kök Yayınları.
- Dikmenli Vardar, G. (2015). *Solunum sistemi konusunun ilköğretimde dramatizasyon tekniği ile öğretiminin öğrenci başarısına etkisi*. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Edwards, C.P. and Springate, K. W. (1995). The lion comes out of the stone: Helping young children achieve their creative potential. *Dimensions of Early Childhood*, 23(4): 24-29.
- Ersoy, Ö. (1999). 0-6 yaş çocukları için oyuncak seçimi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Ekim, Kasım, Aralık, 64: 5-9.
- Ekinözü, İ. (2003). *İlköğretimde permütasyon ve olasılık konusunun dramatizasyon ile öğretiminin başarıya etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Fidanoğlu, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme (3)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Isbell, R. T. and Raines, S. C. (2003). *Creativity and the Arts with Young Children*. New York: Thomson Delmar Learning.
- İsmailoğlu, S. ve Yılmaz, H. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf: çocukların gözünden değerlendirme. *Jass Studies, The Journal of Academic Social Science Studies*, 74: 387-400.
- Karadağ, A. (2012). *Okul öncesinde dramatik etkinlikler*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Karadağ, A. (2004). *Dramatizasyon*. Ankara: Anı Yayınları.
- Kılıç, Z. (2017). *Yaratıcı dramaya dayalı etkinliklerin 60-66 aylık çocuklara değer kazandırılmasında etkisi*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Rize.
- Kiper, S. (2016). *Anaokuluna devam eden 48-71 ay aralığındaki çocukların yaratıcılık düzeyleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişki*. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Koca, E., Koç, F. ve Kaya, Ö. (2011). Kostüm tasarımcılarının tasarım sürecinde karşılaştıkları problemler. *E- Journal of New World Sciences Academy, Vocational Education*, 2C0034, 6(2): 53-65.
- Lau, J. (2014). *Aksesuar tasarımı*. (B. Başoğlu, çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Mayesky, M. (2006). *Creative Activities for Young Children*. New York: Thomson Delmar Learning.

- Melleo, E. (1994). The values of dramatic play in children. *Early Child Development and Care*, 4:105-114.
- Michalko, M. (2003). From bright ideas to right ideas: *Capturing the Creative Spark. The Futurist*, September- October, 52-56.
- Oğuzkan, Ş. (1986). *Anaokullarında yaratıcı dramatisasyon uygulamaları*. Ankara: Yapa.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye’de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166): 170-180.
- O’Neill, C. and Lambert, A. (1991). *Drama structures: A practical handbook for teachers*. Portsmouth: Heinemann Educational Books.
- Oral, Ü. (2003). *Kukla ve kuklacılık*, İstanbul, Kitabevi.
- Ömeroğlu, E. ve Turla, A. (2001). Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve desteklenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151: 2-3.
- Ömeroğlu, E., Yayla Ceylan, Ş., Erbay, F. ve Özyürek, A. (2015). *Dramatik etkinliklerden dramaya teoriden uygulamaya*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Önder, A. (2004). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama (6)*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Pervan, A., Ulutaş, İ., Koca, E. ve Koç, E. (2018). *Erken çocukluk döneminde dramatik etkinlik uygulamaları ve kostüm hazırlama*. Ankara: Vize Basın Yayınları.
- Pinciotti, P. (1993). Creative drama and young children: *The dramatic learning connection. Art Education Policy Review*, 94(6): 24-28.
- Prentice, R. (2000). Creativity: a reaffirmation of its place in early childhood education. *Curriculum journal*, 11(2): 145-158.
- Razon, N. (1984). *Okul öncesi dönemde oyuncağın yeri ve önemi*. Yapa Okulöncesi Eğitim Semineri, 57-62: İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim (21)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Smilansky, S. (1990). *Sociodramatic play: Its relevance to behavior and achievement in school*. In E. Synovitz, Linda Baily. (1999). Using Puppetry in a Coordinated School Health Program. *Journal of School health*, 69 (4): 145-147.
- Şahin, M. (2019). İpuçlarının öğrenme ve öğretme sürecindeki önemi. *Jasss Studies. The Journal of Academic Social Science Studies*, 74: 15-28.
- Taşkıran, S. (2005). *Drama Yöntemi ile İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Torrance, E. P., and Goff, K. (1989). A quiet revolution. *Journal of Creative Behavior*, 23(2), 136-145.
- Tubbs, Janet. (1992). *Cultural Diversity and Creativity In the Classroom. Meeting of the World Organization for Childhood Education (Conference Papers)*, s. 1-2, ERİC Document Reproduction Service. ED 351121.
- Turla, A. (2006). *Okul öncesi eğitimde maskeler- kostümler ve başlıklar*. Ankara: Gerhun Yayınları.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programlarının öğeleri. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü*, 22(107): 28-35.
- Wellhousen, K. and Crowther, I. (2004). *Creating effective learning environments*. New York: Wadsworth.
- Yanık, O. (2007). *Yaratıcılık*. Reklam Yaratıcıları Derneği, BAMM, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

